

SLUŠANJE GLAZBE U KONTEKSTU CJELOVITOG RAZVOJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Barbir, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:079490>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za rani predškolski odgoj i obrazovanje

Završni rad

**SLUŠANJE GLAZBE U KONTEKSTU
CJELOVITOG RAZVOJA DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Lucija Barbir

Split, lipanj 2024

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za rani predškolski odgoj i obrazovanje

Završni rad

**SLUŠANJE GLAZBE U KONTEKSTU
CJELOVITOG RAZVOJA DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI**

Studentica: Lucija Barbir

Mentorica: prof. dr. sc. Snježana Dobrota

Split, lipanj 2024.

SADRŽAJ

Uvod

1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje -----	1
2. Glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi -----	4
2.1. Pjevanje -----	7
2.2. Izvođenje brojalica -----	9
2.3. Sviranje-----	11
2.4. Slušanje glazbe -----	13
2.5. Glazbeni centar i uloga odgojitelja -----	14
3. Slušanje glazbe i uloga u cjelovitom razvoju djece rane i predškolske dobi -----	17
3.1. Aktivno slušanje glazbe -----	19
3.2. Pasivno slušanje glazbe-----	24
4. Glazbene sposobnosti djece -----	26
5. Zaključak -----	31
LITERTURA -----	32

SAŽETAK

SUMMARY

PRILOZI

Uvod

Tema ovog rada je utjecaj slušanja glazbe u kontekstu cjelovitog razvoja djece rane i predškolske dobi. U radu će se prikazati glazbene aktivnosti te njihov utjecaj na razvoj djece.

Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja (2014) je dokument koji je polazište za odgojno obrazovni proces i organizaciju glazbenih aktivnosti. U prvom poglavlju predstaviti će se njegovi glavni ciljevi, dobrobiti, načela i kompetencije te će se objasniti kako poticanje njihova ostvarenja kroz glazbenu aktivnost slušanja utječe na cjeloviti razvoj djeteta. Glazba je neizostavni dio života i prati djecu tijekom njihova procesa odrastanja kojeg obogaćuje te pomaže djeci da razvijaju svoja znanja i vještine. Slušanje glazbe pridonosi snažnijem, cjelovitom razvoju djeteta i pozitivno utječe na razvoj glazbenih sposobnosti i kreativnosti. Razdoblje između sedme i devete godine ključno je za razvoj opsežnog živčanog povezivanja, a zbog velikog broja benefita, glazbeni je odgoj dio odgojnog procesa u vrtićima.

U drugom poglavlju opisati će se glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi. Objasniti će se važnost njihova provođenja. Glazbene aktivnosti koje se provode u vrtićima i koje su u ovom radu pobliže objašnjene su pjevanje, izvođenje brojalica, sviranje i slušanje glazbe. Sve navedene aktivnosti usko su povezane sa slušanjem glazbe te na dijete i njegov razvoj imaju pozitivan utjecaj. Također će se istaknuti uloga odgojitelja, glazbeni centar i materijali u vrtiću.

U trećem poglavlju prikazati će se slušanje glazbe kao aktivnost u vrtiću. Objasniti će se podjela slušanja te kakvu ulogu slušanje glazbe ima u razvoju djeteta.

U četvrtom poglavlju objasniti će se glazbene sposobnosti djece te proces njihova razvoja.

1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Uobičajeno je da se pod pojmom *kurikulum* podrazumijeva cjeloviti tijek obrazovnog procesa. Pojedini autori smatraju da je kurikulum isto što i nastavni plan i program, odnosno cjelovita, sustavna i ukupna planiranost obrazovanja i odgoja koja se odnosi na zadaće, vrijeme te naputke o organizaciji i metodama rada. Većina autora smatra da kurikulum ne bi trebao biti dan kao doslovan i unaprijed definirani plan, nego da se treba dati mogućnost za daljnji razvoj jer učenje i razvoj predškolskog djeteta odvijaju se objedinjeno, a ne u usko odvojenim područjima. Svaka aktivnost koja potiče jednu dimenziju razvoja, utječe i na ostale dimenzije, stoga bi kvalitetno koncipirani kurikulum trebao skrbiti za sva područja djetetova razvoja i to objedinjeno kako bi odgovarao prirodi razvoja djeteta. U aktivnostima bi trebala biti integrirana različita područja znanja, timski rad, fleksibilno raspoređeno vrijeme, kolaborativni odnosi odgojitelja i djece, odgojitelja međusobno te odgojitelja i stručnog tima. Svrha integracije je pomoći djeci da razvijaju svijest o postojanju nekog problema ili teme koja ih zanima, a uloga odgajatelja je razviti mrežu aktivnosti koja će uključivati sve discipline s kojima bi dana tema mogla imati veze (Slunjski, 2001). Primjer takve aktivnosti je glazbena aktivnost slušanja koja omogućuje djetetu cjelokupni razvoj. Provođenjem glazbenih aktivnosti dijete će se razvijati emocionalno, intelektualno, tjelesno i kognitivno, a uz to će razviti senzibilitet za lijepo (Goran i Marić, 2013).

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj (2014) temelj je za razvoj prakse u vrtićima (Mendeš i Dobrota, 2023). To je dokument u kojem su istaknuti ciljevi, vrijednosti, načela i kompetencije koje se razvijaju tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Uloga je vrtića da djetetu pruži mogućnosti za njihovo ostvarivanje. Posebna pažnja posvećuje se razvoju kompetencija kao što su samopoštovanje, samopouzdanje i razvijanje pozitivne slike o sebi. Jedan od istaknutih ciljeva *Kurikuluma* je cjelovit razvoj djeteta, odgoj i učenje djece te razvoj njihovih kompetencija. Taj cilj postiže se prihvaćanjem djeteta kao cjelovitog bića te kroz ostvarivanje dobrobiti. Dobrobiti koje su istaknute su: osobna, emocionalna i tjelesna, obrazovna i socijalna dobrobit (Goran i Marić, 2013):

- Osobna, emocionalna i tjelesna dobrobit - Slušanjem glazbe potiče se razvoj motoričkih vještina, osobnog i kulturnog identiteta, uživanje u interakcijama i aktivnostima s drugom djecom, potiče se otvorenost djeteta prema novim iskustvima i svijetu koji ga okružuje.
- Obrazovna dobrobit – Ova dobrobit obuhvaća funkcioniranje i razvijanje osobnih potencijala. Slušanjem glazbe, obrazovna dobrobit se ostvaruje kroz radoznalost i

inicijativnost djeteta, kreativnost, stvaralački potencijal djeteta, idejnu izradu i vođenje projekata koje su djeca sama potaknula, ali i onih iniciranih od odgojitelja. U ovu dobrobit ubraja se i visoka uključenost djeteta u odgojno-obrazovne aktivnosti.

- Socijalna dobrobit ostvaruje se kroz razumijevanje i prihvaćanje drugih i njihovih različitosti, usklađenost s obrascima, pravilima, normama i zahtjevima socijalne grupe/zajednice, uspostavljanje, razvijanje i održavanje kvalitetnih odnosa djeteta s drugom djecom i odraslima, aktivno sudjelovanje, konstruktivno rješavanje konfliktnih situacija, zajedničko djelovanje djeteta s drugima, percepciju sebe kao važnog dijela zajednice, osjećaj prihvaćenosti i pripadanja, cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta te razvoj kompetencija.

Glazbena aktivnost slušanja glazbe djeci osigurava ostvarenje svih dobrobiti (Mendeš i Dobrota, 2023), a njezinim provođenjem se razvijaju i kompetencije koje su istaknute u *Nacionalnom kurikulumu ranog i predškolskog odgoja (2014)*. Neke od kompetencija koje su navedene su:

1. Komunikacija na materinskome jeziku – Dijete razvija govor, uči se pravilno izražavati i komunicirati. Ona uključuje i stvaranje poticajnog jezičnog okruženja te pružanje poticaja djece na interakciju s drugima. Djeca pažljivo slušaju odgojitelja kako izgovara tekst brojalice ili pjesmice te modelira njegov govor. Tako će se slušanjem i izvođenjem brojalica i pjesmica dijete poticati na vježbanje navedene kompetencije.
2. Komunikacija na stranim jezicima - Djeci se omogućuje izražavanje na stranom jeziku koji je integriran u svakodnevne aktivnosti vrtića, pa tako i glazbene. Kao i kod prethodne kompetencije, dijete sluša odgojitelja kako pjeva ili pjesmicu puštenu na uređaju i tako vježba strani jezik.
3. Digitalna kompetencija – Digitalna kompetencija znači upoznavanje djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom koja se može upotrijebiti u različitim vrtićkim aktivnostima. Ona je važan izvor djetetova učenja preko kojeg dijete upoznaje pojmove s kojima se prije nije susreo. Odgojitelj u glazbenim aktivnostima može koristiti tehnologiju za puštanje glazbenih djela te tako uspješno poticati razvijanje digitalnih kompetencija
4. Učiti kako učiti - Uloga je odgojitelja da potakne djecu na istraživanje različitih načina učenja. Kao rezultat, dijete će stvoriti strategiju za vlastito učenje. U smislu glazbenih aktivnosti, odgojitelj bi trebao dopustiti djetetu da samo odabere način na

koji će provesti pojedinu (glazbenu) aktivnost kako bi na kraju pronašlo vlastite načine koji mu najbolje odgovaraju.

5. Socijalna i građanska kompetencija - Socijalna i građanska kompetencija razvijaju se pri stvaranju poticajnog okruženja u kojem djeca mogu sama iznositi svoje stavove te samostalno donositi odluke, a da pri tom uzimaju u obzir i druge ljude te prema njima budu tolerantni i poštenu. Ove se kompetencije mogu ostvariti kroz planiranje i dogovaranje glazbenih aktivnosti tako da djeca zajedno biraju kako će se igrati i što će raditi osluškajući tuđe želje te na kraju postizanjem dogovora. Aktivnost slušanja glazbe utjecat će na razvijanje strpljivosti i pažnje što će pozitivno utjecati na njegov odnos prema drugima.
6. Inicijativnost i poduzetnost – Djeca postaju sudionici u stvaranju kurikuluma. Potiče se samoinicijativnosti te se potiče na suradljivo ponašanje i prihvaćanje drugih. Slušanje glazbe može djecu inspirirati da sama stvaraju svoje pjesmice i melodije.
7. Kulturna svijest i izražavanje - Kulturna svijest i izražavanje djeteta razvijaju se poticanjem kreativnog izražavanja ideja, iskustava i emocija kroz različita umjetnička područja poput glazbe, plesa, kazališta, književnosti i vizualne umjetnosti. Ova kompetencija obuhvaća dječja umjetnička dostignuća, načine izražavanja ideja i emocija. Za uspješno provođenje ove kompetencije važno je da vrtić i njegovi članovi potiču raznolike načine razvijanja dječjih iskustava i doživljaja kroz različita umjetnička područja uključujući i glazbene aktivnosti slušanja.

2. Glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi

Djeca se kroz istraživanje okoline upoznavaju sa svijetom i njegovim zakonitostima, istražuju svoje mogućnosti i pronalaze ono u čemu su dobri, kao i ono što vole ili ne vole te se tako izgrađuju, jačaju i napreduju. Sve što rade - rade kroz igru. Budući da djeca kroz igru rastu, bogate svoja iskustva te rado upoznavaju svijet, jedan od načina za približiti glazbu djeci je upravo kroz igru i glazbene aktivnosti.

Aktivnost je metoda provođenja specifičnog programa koja rezultira ostvarivanjem jednog ili više sadržaja. To nije spontana, već strukturirana aktivnost za koju odgojitelj mora biti spreman i pripremljen. Možemo reći da je to igra u kojoj odgojitelj pruža mnogo načina za postizanje cilja - realizacije teme aktivnosti (Gospodnetić, 2015). U suvremenom kurikulumu ranoga i predškolskoga odgoja glazbene aktivnosti predstavljaju mogućnosti za poticanje cjelovitoga razvoja, odgoja, učenja te razvoja kompetencija djece rane i predškolske dobi (Mendeš i Dobrota, 2023). Putem aktivnosti, dijete se izgrađuje i ostvaruje. Aktivnost je važna jer kroz nju dijete živi i priprema se za život. U svim metodama rada, igra je ključni element aktivnosti. Djeci je igra izjednačena s učenjem. Za djecu je igra nužna kako bi razvila spoznajne i motoričke vještine. Kroz igru će stvoriti i socijalizacijske kompetencije koje će im omogućiti da spoznaju kako funkcionirati u društvu. Naučit će surađivati, dijeliti te će razviti samopouzdanje i samopoštovanje. Igra najčešće nastaje spontano, a kada je riječ o glazbenim aktivnostima, odgojitelj bira koje igre će se provoditi i na koji način. Odgojitelj bira jedan od načina rada za provođenje glazbene aktivnosti. Tako može glazbu djetetu približiti pokretom, korištenjem aplikacija (npr. lutaka), udaraljki, dramatizacijom, a može i skladbu uklopiti u priču (Gospodnetić, 2015).

Da bi se što više djece uključilo u aktivnost, poželjno je da one ne budu natjecateljskog duha jer postoji mogućnost da se djeca obeshrabre ako uoče da je netko uspješniji od njih što može negativno utjecati i na njihovo samopouzdanje te će biti manja vjerojatnost da će se sljedeći put priključiti aktivnosti. Psiholozi također tvrde da je suradnički oblik provođenja aktivnosti poželjniji zato što se u kompetitivnim aktivnostima ističu i pohvale oni najuspješniji, dok se ona djeca koja su postigla manje dobre rezultate zanemaruju. Najpoželjnije su one aktivnosti koje su zabavne, odnosno bez pobjednika i gubitnika, takve da se djeca osjećaju ugodno sudjelovati u njima (Gospodnetić, 2015).

U dječjem vrtiću aktivnosti se mogu provoditi s manjom ili većom grupom i individualno. Aktivnosti se mogu povezivati uz pomoć glazbe te tako aktivnost može trajati

cijeli dan (Gospodnetić, 2015). “Pjevanjem, kretanjem, pljeskanjem, plesanjem, sviranjem ili tihim slušanjem - dnevni program se ispunjava do potpunosti” (Hansen, Kaufmann i Burke Walsh: 11, prema Gospodnetić, 2015: 59). Neki od ciljeva glazbene kulture su doživljaj glazbe te razvojni zadaci kao što su: razvoj osjećaja za ritam, metar, melodiju, glazbeni oblik, tjelesni razvoj i razvoj glazbenog sluha. Glazba može biti upotrebljena samo u uvodnom dijelu, kao motivacija, te tako privući djecu za sudjelovanje u aktivnostima koje su povezane s drugim područjima, npr. likovnim. Tako će se pozitivno utjecati na zanimanje djece za aktivnost koja dolazi nakon uvodnog dijela. U ovome slučaju, “glazba se upotrebljava kao sredstvo, a budući da u ovoj aktivnosti sama glazba nije cilj, ne može se nazvati glazbenom aktivnošću” (Gospodnetić, 2015: 59).

Glazba je značajna sastavnica kvalitetne odgojno-obrazovne prakse dječjih vrtića (Mendeš i Dobrota, 2023). Za vrijeme provođenja glazbenih aktivnosti, izvođenje glazbe ne smije biti ometano bukom iz drugih dijelova vrtića. Prije početka aktivnosti, treba osigurati da u isto vrijeme ne svira druga glazba te da se nitko ne igra udaraljka i igračkama koje stvaraju buku. Prosjek trajanja aktivnosti je 15 minuta. Raznolikost i promjene unutar nje mogu produljiti njezin tijek trajanja. Osim toga, aktivnosti se mogu nastavljati svaki dan ako djeca pokažu interes. Uz raznolikost, odabir glazbe koja će biti dio aktivnosti također utječe na njezino trajanje. Što je glazba zanimljivija, aktivnost će trajati duže. Jedan od ciljeva metodičkog pristupa u glazbenim aktivnostima je produljiti dječju pažnju kako bi što više vremena bila okružena glazbom koja pozitivno djeluje na cjelokupni razvoj djeteta. Bitno je naglasiti da “nije cilj da djeca nauče pjesmu, nego da se pjeva što dulje. Tako će djeca razviti glazbeni sluh, senzibilitet za ritam, metar, melodiju itd.” (Gospodnetić, 2015, 58). Raznim glazbenim aktivnostima i igrama koje uključuju pjevanje pjesama i slušanje glazbe, od rane dobi omogućujemo djetetu ne samo razvoj muzikalnosti, nego i cjeloviti razvoj. Kroz glazbu dijete razvija svoju emocionalnost i upoznaje se s osjećajima, stvara se osjećaj za lijepo, razvija se tjelesno i kognitivno (Gospodnetić, 2015).

U *Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991)* istaknuto je da je važno omogućiti djeci da se bave aktivnostima u skladu s njihovim interesima i razinom koncentracije, uz sudjelovanje odgojitelja i drugih odraslih osoba koje ih nadahnjuju, što uključuje i članove njihove obitelji. Aktivnosti mogu započeti odgojitelji, djeca ili roditelji. Najoptimalniji način organiziranja aktivnosti bio bi onaj u kojem je uspostavljena ravnoteža dogovaranja i preuzimanja inicijativa između odgojitelja, roditelja i djece. Zbog toga je važno da odgojitelji od početka upisa djeteta u vrtić roditeljima daju do znanja da su

uvijek dobrodošli te da imaju priliku doći u vrtić i sudjelovati u aktivnostima kad god žele (Gospodnetić, 2015).

Da bi dječji razvoj bio uspješan, u radu s djecom rane i predškolske dobi provode se raznolike glazbene aktivnosti poput igara s pjevanjem, brojalica, izvođenja pjesama, slušanja glazbe, sviranja i druge glazbene igre koje potiču dječje glazbeno stvaralaštvo.

2. 1. Pjevanje

Pjesma je umjetnički oblik koji spaja poeziju i muziku, bez obzira na to da li nastaje kroz usmenu tradiciju ili kreativni rad pojedinca. Pjesma je za djecu igra, osnovna potreba i izvor radosti, a pjevanje pjesme ima vrijednost samo kada djetetu donosi radost i zadovoljstvo. Tada pjesma ima neizmjeran odgojni značaj i pozitivan utjecaj na razvoj cjelovite ličnosti djeteta. Čestim pjevanjem, snažno se utječe na emocionalni, intelektualni i tjelesni razvoj djeteta, razvijaju se motoričke vještine i potiče se socijalizacija djece. Sva istraživanja potvrđuju da je razdoblje između druge i šeste godine optimalno za početak razvoja glazbenih sposobnosti. Ako se taj razvoj ne potakne u tom razdoblju, djetetu može nedostajati prilika da ostvari svoj puni glazbeni potencijal u budućnosti (Goran i Marić, 2013).

U najranijoj dobi, djeca počinju pjevati spontano ponavljajući vokale ili kratke slogove na neodređenim visinama, te kasnije prelaze na stvaranje vlastitih kratkih melodija. Malo dijete često preferira slušati pjevanje odrasle osobe nego instrumentalnu glazbu, jer može povezati boju glasa s osobom s kojom razvija emocionalnu vezu. Dijete u ogradi voli slušati pjesme o životinjama, igračkama poput medvjeda i zeca, kao i pjesme o prirodnim pojavama. Već sa šest mjeseci, dijete počinje pokazivati interes za instrumentalnu glazbu, pri čemu su mu frula i violina najprivlačniji zvukovi. Glazba namijenjena djeci obično je usklađena s dječjim aktivnostima i potrebama. U prvoj godini života, dijete uglavnom sluša glazbu, rijetko pjevuši. S dvije godine počinje pjevušiti, a s tri godine pjeva zajedno s roditeljem ili odgojiteljem. Djeci su najprivlačnije pjesme jednostavnog ritma, s onomatopejom, ponavljajućim tekstom i melodijom koja je lako pamtljiva i ima mali opseg tonova. S obzirom na razvoj govora djeteta u to vrijeme, odgajatelj kao model govornog razvoja treba paziti da pjevanje i izgovor riječi budu jasni, razgovijetni i razumljivi. Dijete pjesmu usvaja aktiviranjem sluha i promatranjem izgovora riječi odgojitelja pri pjevanju. Lijepa pjesma može sama potaknuti djecu da pažljivo prate i rado ponavljaju tekst, a osim toga dobra motivacija mogu biti zanimljivi pokreti, kretnje po prostoru, kao i korištenje lutki. Pjevanjem se potiče razvoj dječjeg glasa, glazbenog sluha, senzibiliteta za ritam i metar, te obogaćuje rječnik djeteta (Goran i Marić, 2013).

Pjesma djeci pruža osjećaj neopterećenosti, ugone i upotpunjava im vrijeme. Igranje igara s pjevanjem ispunjava djetetove potrebe za plesom, pjevanjem, slušanjem glazbe, a kod djece od pet godina i potrebu za igranjem igara s pravilima (Gospodnetić, 2015). Glavni cilj aktivnosti pjevanja u drugoj i trećoj godini života jest potaknuti djecu da slušaju i prate

melodiju i tekst pjesme koju im pjeva odgajatelj kako bi istražili svoje vokalne mogućnosti. Ponekad će dijete početi izmišljati svoju melodiju ili mijenjati riječi pjesme, što se potiče jer ima velik utjecaj na cjeloviti razvoj djeteta. Cilj ovakvih aktivnosti nije samo izvedba, već poticanje djetetovih želja i interesa (Goran i Marić, 2013).

Pjesma koja je pažljivo odabrana razvijat će i jačati ljubav prema glazbi. Zato je važno pri odabiru pjesmica uzeti u obzir nekoliko čimbenika: tekst, melodiju i tempo. Prvi čimbenik je tekst. “On bi trebao biti estetski vrijedan, razumljiv djetetu, na književnom jeziku ili narječju kraja u kojem dijete živi te ne smije biti predugačak” (Goran i Marić, 2013: 51). Djeci najviše odgovaraju pjesme čiji je tekst povezan s njihovim neposrednim okruženjem (Gospodnetić, 2015). Drugi čimbenik je melodija. “Najpoželjnije su pjesme jednostavnih ritamskih linija, jednostavnog ritma (četvrtinke i osminke), jednostavnog metra odnosno mjere (dvodobne, četverodobne), pristupačnog glazbenog oblika, odgovarajućeg melodijskog opsega koji je primjeren dječjim glasovnim mogućnostima” (Goran i Marić, 2013: 51). Što se tiče tempa, poželjno je da bude umjeren. Također je potrebno voditi računa o mogućnostima djeteta, razvojnom statusu te glazbeno-umjetničkim i metodičkim zahtjevima (Gospodnetić, 2015).

2.2. Slušanje i izvođenje brojalice

Bašić (1958: 241, prema Gospodnetić, 2015) brojalice smatra “najčišćim poetskim i glazbenim stvaralaštvom djeteta. Upravo zbog slobode djeteta da se služi materijalom iracionalnih riječi i slogova, brojalice je najelastičnije sredstvo za oblikovanje i realizaciju djetetove fantazije i htijenja. Brojalice se još može definirati kao “glazbeno-govorni oblik komunikacije u životu djece rane i predškolske dobi, a riječ i ritam temelji su njezine konstrukcije” (Goran i Marić, 2013: 157). Gospodnetić (2015) brojalice definira kao vrstu ritmičnog govora koja se najčešće koristi prije druge igre u svrhu razbrojavanja. Brojalice je ključna u razvoju djeteta jer je to oblik komunikacije koji spaja glazbu i govor. Djeca imaju snažnu potrebu za brojalicom koja im je najprirodniji oblik izražavanja jer im omogućuje izražavanje emocija i glazbeno izražavanje te govor (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

Prema vrsti dijele se na brojalice sa smislom (racionalne) i bez smisla ili nonsensne. Mogu biti i kombinacija jednog i drugog. Brojalice u kojima djeca razumiju tekst brojalice jer je tekst povezan sa situacijama i predmetima s kojima se dijete svakodnevno susreće nazivaju se racionalne ili smislene brojalice. Primjeri takvih brojalice su: *Jedna vrana gakala, Tramvaj juri ulicom, Pliva patka preko Save, Iš'o medo u dućan*. Tekst u nesmislenoj brojatici nije napisan tako da tekst prati određenu radnju, nego se sastoji od riječi ili slogova koje nemaju značenje. Neke od njih su: *En ten tini, Elem belem, Engele bengele baku ci*. Kombinirana brojalice sastavljena je kombinacijom smislenog i besmislenog teksta. Neki od primjera kombiniranih brojalice su: *En ten tore, Čiči, čočo, čuču, čar, Eci, peci, pec* (Gospodnetić, 2015).

U vrtiću, brojalice se obrađuju na različite načine kroz različite aktivnosti kao što su pljeskanje gore-dolje, prebacivanje preko noge, podizanje iznad glave, pucketanje prstima, sviranje udaraljki itd. Svaka brojalice nosi svoj ritam, metar i pokret. Djeca izražavaju brojalice s naglašenim ritmom dok se kreću u ritmu metra. Tijekom izvođenja brojalice, djeca često spontano osmišljavaju svoje pokrete. Djeca spontano prilagođavaju svoje pokrete glazbi, što ukazuje na njihovu sposobnost prepoznavanja glazbenih elemenata. Govorenje brojalice potiče razvoj različitih vještina, uključujući kinestetiku, automatizaciju pokreta te osjećaj za ritam i metar (Gospodnetić, 2015). Brojalice se koriste i kao sredstvo za ispravljanje glasova, gdje se određeni glas koji se želi ispraviti ponavlja više puta u brojatici. Ritmička pokretljivost u brojatici pomaže djeci koja imaju govorne poteškoće da tečnije izgovaraju riječi (Goran i Marić, 2013). Ove vježbe često prate slikovni prikazi kako bi se olakšalo

razumijevanje kod djece, budući da verbalno izražavanje nije uvijek dovoljno razvijeno u toj dobi (Majsec Vrbanić, 2008).

Da bi aktivnost izvođenja bila zanimljivija, mogu se koristiti i razne aplikacije i dodaci. Brojalice se često prate pokretom. One koje uključuju pokret kombiniraju razvoj govora i motorički razvoj. Mogu se izvoditi i uz pratnju instrumenata. Jedan dio djece može izvoditi brojalice s pokretima, a drugi svirati instrumente, potičući tako razvoj glazbenih sposobnosti djece (Goran i Marić, 2013). Slušanjem i govorenjem brojalice i kretanjem razvijaju se: kinestetički osjet, sposobnost, samosvladavanja i obuzdavanja motorike, postiže se brža automatizaciju pokreta (brzina izvođenja i preciznost pokreta), razvijaju se osjećaji za metar i ritam, mašta, pjevačke i govorne sposobnosti, izražavanje osjećaja, uči se odnos prema okolini te se otkriva radost stvaranja (Gospodnetić, 2015). Ritam u brojalicama potiče govornu motoriku, olakšavajući djetetu u ranom dobu izgovor i one glasove koji mu inače predstavljaju izazov u svakodnevnom govoru (Goran i Marić, 2013). Bitno je da se s djecom brojalica obrađuje više puta na različite načine: prvo usvajanjem riječi, zatim pokretima ruku i nogu, pjevanjem i sviranjem, kako bi je djeca bolje usvojila. Brojalica može biti izgovorena ili otpjevana (Jurišić i Sam Palmić, 2002).

Tijekom izvođenja brojalica, djeca aktivno sudjeluju u slušanju i govoru. Djeca pomoću brojalica određuju redosljed u igri. Važno je pažljivo slušati kako bi se osiguralo da nitko ne preskoči ili pogrešno prebroji. Aktivno slušanje i komunikacija su ključni elementi svake brojalice. Djeca slušaju kako se broje i upijaju vrijeme, te prepoznaju trenutak kada je njihov red za sudjelovanje u igri. Oni pamte pokrete i ritam tih pokreta, bilo da su oni sami u ulozi brojanja ili da promatraju druge kako broje. Nakon brojalice, djeca nastavljaju s prostornom igrom. Osluškivanjem prostora i ritma, djeca prate događaje u okolini, što dalje razvija njihov osjećaj za vrijeme i prostor (Šmit, 2001).

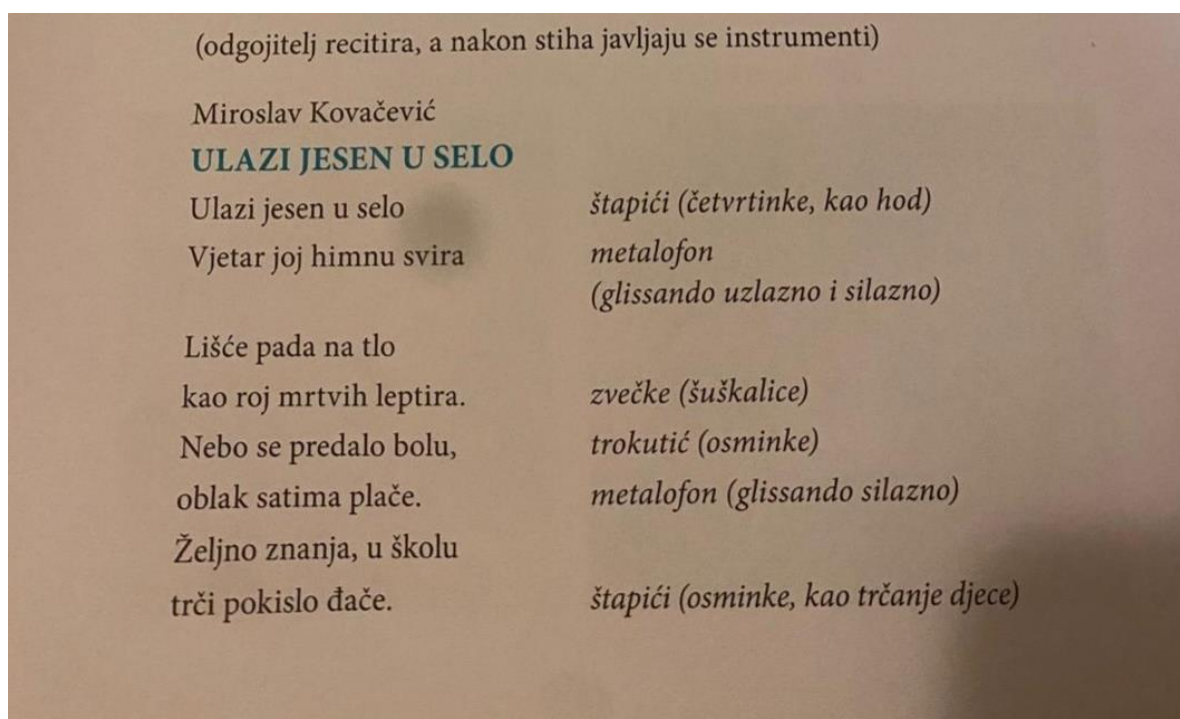
2.3. Sviranje

Carl Orff je u praksu odgoja i obrazovanja uveo jednostavne udaraljke (Mendeš i Dobrota, 2023). Tijekom izvođenja glazbenih aktivnosti sviranja, u dječjim vrtićima koristi se skup udaraljki koji se po njemu naziva "Orffov instrumentarij". Udaraljke Orffova instrumentarija podijeljene su na ritamske i melodijske. Ritamske udaraljke služe za izvođenje ritma i razlikuju se prema materijalu od kojeg su napravljene. To uključuje drvene (kastanjete, štapići, mali drveni bubanj), metalne (trokutić, činela, tamburin, praporci) i udaraljke s kožnom opnom (veliki i mali bubanj). Melodijske udaraljke koriste se za izvođenje melodija pjesama i dijele se na melodijske udaraljke s metalnim pločicama (metalofon) i melodijske udaraljke s drvenim pločicama (ksilofon) (Goran i Marić, 2013).

Jedan od ciljeva aktivnosti sviranja je naučiti djecu kako se pravilno koriste udaraljke, istovremeno sprječavajući buku i nasumično lupanje. Na primjer, možemo djecu posjesti u krug, a u sredinu kruga postaviti udaraljke. Djeca će ići po redu i uzimati po jedan par udaraljki i vratiti se na svoje mjesto i pričekati s korištenjem. Tek na znak odgajatelja, sva će djeca istovremeno početi svirati ono što im je odgajatelj prethodno demonstrirao. Udaraljke se mogu koristiti u mnogim glazbenim igrama. Jedna od njih je "igra ritamskih pitanja i odgovora" u kojoj odgojitelj odsvira ritam na jednoj od udaraljki, a onda dijete odgovara svojom udaraljkom. Ova igra pozitivno utječe na razvoj mašte, percepcije ritma, sluha te kreativnosti. Još jedan primjer igre je "Igra jeke" u kojoj su djeca podijeljena u dvije kolone. Djeca u svakom redu imaju iste instrumente. Cilj igre je da nakon što jedno dijete na svojoj udaraljci odsvira neki ritam, djeca iz druge kolone slušaju melodiju, prepoznaju instrument te onda dijete iz druge kolone koje ima isti instrument ponovi isti ritam kojeg je prethodno čulo (Gospodnetić, 2015).

Sviranje potiče muzikalnost i psihomotorički razvoj, dok upotreba malih instrumenata, udaraljki iz Orffova instrumentarija ili instrumenata vlastite izrade pruža priliku za poticanje doživljaja i realizaciju metra i ritma (Goran i Marić, 2013). U ranoj i predškolskoj dobi sviranje instrumenata uglavnom se realizira u formi slobodnog izražavanja ili kao pratnja pri pjevanju ili slušanju glazbe. Tada započinje koordinacija pokreta pa se sviranje instrumenata prilagođava metru i ritmu glazbe ili se stvaraju novi obrasci ritma (Mendeš i Dobrota, 2023). "Instrumenti pridonose bržem, lakšem i potpunijem shvaćanju muzike, te unose mnogo radosti u život. Primjena instrumenata pospješuje stvaralačku aktivnost djece, omogućuje improviziranje i kombiniranje različitih zvučnih efekata" (Rojko, 1996: 128).

Primjer aktivnosti sviranja je da odgojitelj recitira ili govori tekst pjesme Miroslava Kovačića “Ulazi jesen u selo” (slika 1). Djeca se prvo upoznaju s tekstom pjesme, a nakon toga razgovaraju o njezinom ugođaju. Djeci su ponuđeni instrumenti između kojih biraju onaj čiji zvuk najviše odgovara stihovima pjesme. Odgojitelj recitira stih po stih, a djeca instrumentima prikazuju radnju. Na slici 1. prikazan je primjer provedene aktivnosti u vrtiću (Gospodnetić, 2015):

Slika 1: Primjer pjesme “Ulazi jesen u selo” za aktivnost sviranja (Goran i Marić, 2013)

2.4. Slušanje glazbe

“Slušanje glazbe ispunjava fizičke, kognitivne, društvene i emocionalne funkcije. Uz glazbu ljudi se zabavljaju, opuštaju, formiraju svoj identitet, iskazuju svoje stavove i vrijednosti” (Dobrota i Reić-Ercegovac, 2016: 9). Slušanje glazbe utječe na doživljaj protoka vremena, ima terapijski učinak, a može pomoći i u uspostavljanju ravnoteže između racionalne lijeve strane mozga i intuitivne desne strane mozga. Različite vrste glazbe imaju različit utjecaj na ljude. Npr. rock glazba svojom glasnoćom može izazvati osjećaj frustracije i napetosti, rock i rap glazbu karakteriziraju snažni ritmovi koji potiču održavanje koncentracije i poboljšavaju organizacijske sposobnosti, jazz glazba potiče kreativnost, a suvremena glazba može potaknuti visoku razinu kreativnosti i moždane aktivnosti povezane s umjetničkim i duhovnim spoznajama. Elektronska glazba opušta ljude koji su pod stresom zbog vremenskih pritisaka, dok klasična glazba odražava tradicionalnu svijest (Gospodnetić, 2015).

Rezultati brojnih istraživanja potvrđuju da slušanje glazbe utječe na poboljšavanje socijalnog, kognitivnog i fizičkog razvoja djeteta (Dobrota, 2012). Biranjem glazbe koja ima određene glazbene elemente, možemo utjecati na živčani sustav. Slušanje glasne glazbe s naglašenim ritmom omogućava popuštanje boli i napetosti te se podiže razina energije. Za razliku od glazbe brzog ritma koja u čovjeku stvara uzbuđenje, mirna i monotona glazba djeluje umirujuće i uspavljujuće. Muzika može utjecati na tjelesnu temperaturu, povećati razinu endorfina, poboljšati pamćenje i učenje, povećati učinkovitost, pospješiti probavu, povećati izdržljivost i kreativnost, te utjecati na disanje, puls i krvni tlak (Gospodnetić, 2015).

Slušanje glazbe i uloga slušanja glazbe u cjelovitom razvoju djece rane i predškolske dobi bit će detaljno objašnjeno u nastavku rada.

2.5. Glazbeni centar i uloga odgojitelja

Da bi glazbeno okruženje u vrtiću bilo poticajno, potrebno je opremiti ga raznim materijalima za bogaćenje iskustava i osigurati da svako dijete ima jednake mogućnosti za cjeloviti razvoj. (Mendeš i Dobrota, 2023). “Kvalitetno prostorno-materijalno okruženje vrtića je esencijalni izvor učenja djece s obzirom na to da ona uče aktivno te surađujući s drugom djecom i odraslima. Sadržajno bogatstvo materijala djeci različitih interesa i različitih razvojnih mogućnosti pružaju različite izbore. Poticajno okruženje vrtića djetetu omogućuje svakidašnje stupanje u interakcije s različitim sadržajima učenja (glazbenim, jezičnim, matematičkim, prirodoslovnim...), koje za njega trebaju imati istraživački karakter. Kvalitetno okruženje djeci omogućuje istraživanje različitih fenomena i pojava, istraživanja prirode, istraživanja različitih mogućnosti organizacije prostora, istraživanja zvukova, tonova, melodija, glazbe i pokreta i slično. Okruženje za učenje treba biti multisenzoričko tj. djecu poticati na istraživanje i angažiranje različitih senzoričkih modaliteta - istraživanje tekstura, mirisa, zvukova, tonova, melodija, pokreta...” (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj, 2014: 19).

Budući da djeca uče aktivno istražujući te kinetički, bogato i poticajno okruženje omogućuje da djeca samostalno, ali i s drugom djecom i odraslima ostvare svoje potencijale za spoznaju svijeta oko sebe (Goran i Marić, 2013). Bogato okruženje se odnosi na kreiranje prostora i centara za igru. Glazbeni centar je potrebno ispuniti raznolikim materijalima koja će kreirati različitost iskustava koja će pokrenuti proces razvijanja glazbenih, ali i ostalih sposobnosti (Mendeš i Dobrota, 2023). Okruženje u kojem djeca borave u vrtiću bi trebalo biti organizirano tako da materijali budu djeci dostupni nadohvat ruke za što će se pobrinuti odgojitelji (Goran i Marić, 2013). Centar za glazbeno izražavanje i stvaranje trebao bi biti ispunjen materijalima za djecu sve dobi. Za djecu do tri godine je dovoljno osigurati razne vrste papira i folija koje dijete može istraživati. Tako će dijete šuškanjem, trganjem i gužvanjem papira spontano razviti glazbene igre. Za djecu koja su starija od tri godine potrebno je nabaviti različite vrste glazbala. Neki od njih su keramička ili drvena svirala, mala tamburica, čegrtaljka i slično. Osim instrumenata, poželjno je osigurati uređaje za slušanje glazbe kao što su kasetofon, radio, gramofon itd. Glazbeni centar obogaćen instrumentima i drugim materijalima probudit će u djeteta intrinzičnu motivaciju za istraživanje glazbenih sposobnosti, ali i senzibiliteta za glazbu. Bitno je da svako dijete ima mogućnost pronaći ono što njemu odgovara uzevši u obzir razvojnu fazu jer “neposredni kontakt s glazbalima od kojih svaki ima svoj vlastiti i lijepi zvuk, a tehnika sviranja je tako

jednostavna da se njome može brzo i lagano ovladati, otvara mogućnost svakom djetetu da muzicira u skladu sa svojim glazbenim sposobnostima, maštom i težnjama” (Makjanić i Završki, 1979: 7, prema Goran i Marić, 2013: 22).

Prilikom opremanja glazbenog centra, poželjno je imati određene instrumente Orffova instrumentarija koji su već pripremljeni. Svaka ustanova za rani i predškolski odgoj treba osigurati ove instrumente jer su privlačni djeci i potiču njihovu znatiželju. Važno je da odgajatelj postupno pažljivo s tim instrumentima, ne nudeći sve odjednom kako bi se izbjegla buka. Njegova uloga je postupno uvoditi nove instrumente s kojima se djeca mogu upoznati, učeći kako ih pravilno koristiti i kako ih čuvati nakon upotrebe, osiguravajući da svaki instrument ima svoje određeno mjesto za pohranu (Goran i Marić, 2013).

Uloga odgojitelja je da osiguraju okruženje u kojem će se djeca osjećati sigurno i rado igrati i istraživati svoje potencijale. Oni se brinu o prostorno-materijalnom okruženju te vode brigu o dostupnim materijalima. Osim toga, odgojitelji djetetu pružaju mogućnost slobodnog izražavanja uz pomoć glazbe, da pomognu pri spoznajnom i emocionalnom razvoju, da potiču interes za glazbu i razvijaju auditivnu percepciju kroz brojne igre. Primjer takve igre je “oslušivanje zvukova iz prirode” u kojoj djeca zatvore oči te onda opisuju zvukove koje čuju (Goran i Marić, 2013). Uloga odgojitelja u tom procesu je da proširuju i unaprjeđuju igru (Gospodnetić, 2015). Važno je da odgojitelji rade na svom profesionalnom razvoju jer će im tako rasti osjećaj kompetentnosti. Herzog, Sušić i Benić (2018: 581) ističu šest problema koji obeshrabruju odgojitelje za provedbu glazbenih aktivnosti: nedostatak osobnih vještina i znanja u umjetničkom području, nedostatak vremena i prioriteta, nedostatak sigurnosti, nedostatak sredstava i dugih aktivnosti koje obavljaju. Ističu i da će profesionalne kompetencije omogućiti odgojitelju da uspješno potiče dječju kreativnost, stoga je bitno da se one uvijek razvijaju. “Igra, mašta i slobodno istraživanje mogućnosti su središnje moći čovjeka, a odgojitelju se daje da postane Majstor igre! On pohađa školu koja poučava ljude kako da postanu istinski majstori u umijeću igre” (Swimmer, 1984, prema Gospodnetić, 2015: 61).

Uloga odgajatelja u procesu glazbenih aktivnosti slušanja je da i sam osjeća radost pri bavljenju glazbom i da tu radost prenosi na djecu, da dopusti mogućnost pogreške prilikom sviranja i pjevanja, upozna djecu s elementima glazbe, da omogući izražavanje na različite načine i različitim glazbalima, da bi dijete razvijalo vlastitu maštu i kreativnost, da osigura

poticajnu okolinu i dovoljno mjesta za izražavanje osjećaja koje dijete osjeti kad se upoznaje s glazbom i glazbenim elementima (Majsec Vrbanić, 2008).

3. Slušanje glazbe i uloga u cjelovitom razvoju djece rane i predškolske dobi

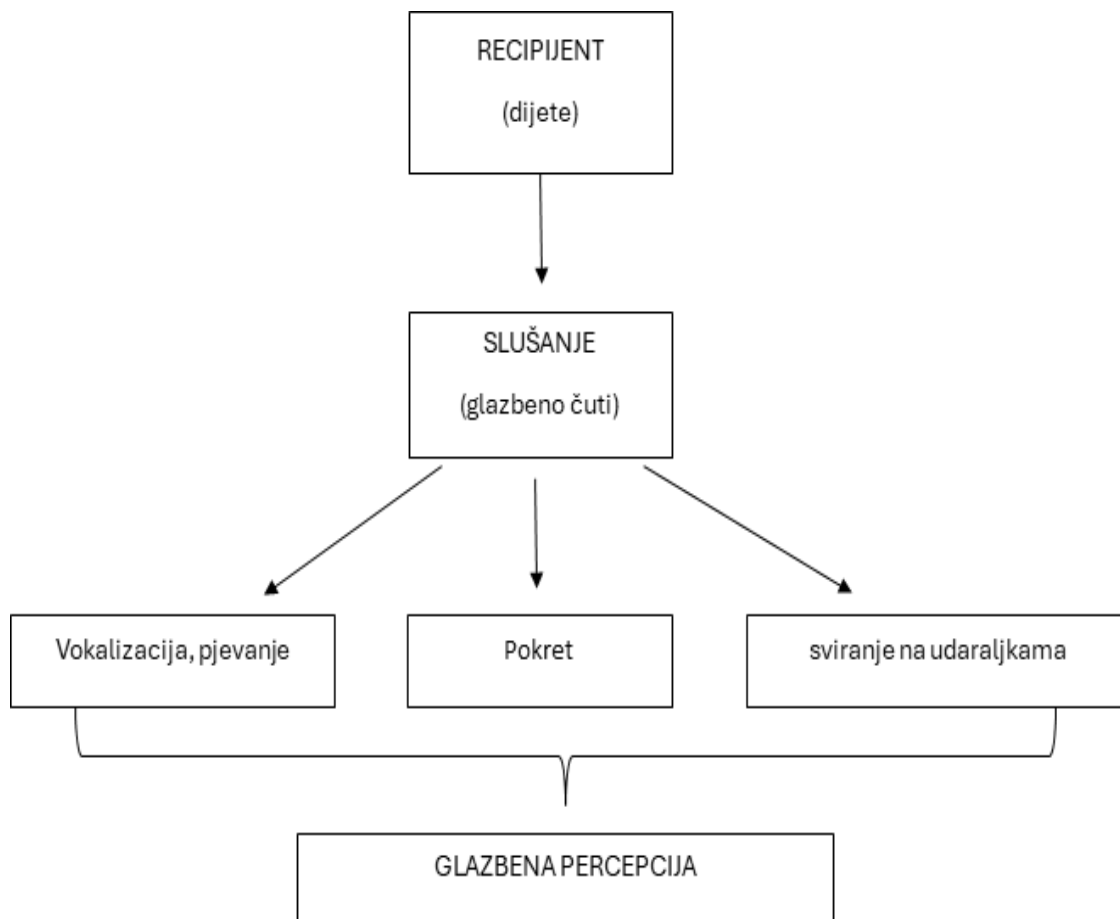
Slušanje se može definirati kao proces percepcije i prepoznavanja elemenata glazbe koji omogućuje doživljavanje glazbe na emocionalnoj i intelektualnoj razini (Sam, 1998).

Već u najranijoj dobi glazba dopire do čovjeka putem perceptivnog, slušnog kanala. Na razvijanje glazbene osjetljivosti i mogućnosti doživljaja glazbe utječu okolina djeteta, kao i nasljedni faktor. Redovitim slušanjem kvalitetne glazbe, kod djeteta se razvija sposobnost doživljavanja i uočavanja onoga lijepoga u glazbi čime se utječe na razvoj senzibiliteta sluha te jača i njegova muzikalnost. Pravilno vođenje aktivnosti slušanja već od rane dobi doprinijet će razvoju skladne osobnosti djeteta, što je konačni cilj odgoja, ali isto tako bitno je prepoznati i trenutke u kojima je djeci potrebna tišina, odnosno kad im je potrebno vrijeme bez ikakvih zvučnih podražaja. Osiguravanjem takvih trenutaka postiže se da djeca budu mirnija i koncentriranija. Slušanje glazbe na ljude utječe intelektualno i emocionalno, stoga je važno djeci omogućiti raznolike glazbene podražaje da bi se poticao razvoj njihove glazbene osjetljivosti i načina na koji doživljavaju glazbu. Pri odabiru glazbe za slušanje, važno je uzeti u obzir da samo glazba visoke umjetničke vrijednosti može utjecati na dijete i potaknuti u njemu plemenite osjećaje i probuditi trajnu ljubav prema glazbi (Goran i Marić, 2013).

U aktivnom glazbenom odnosu, dijete se upoznaje s glazbenim elementima, uči ih prepoznavati i razumijeti ih. Da bi se mogle provoditi ostale glazbene aktivnosti, potrebno je prije svega usvojiti sposobnost slušanja glazbe koja je osnova za njihovo provođenje. Intenzivno i svakodnevno slušanje glazbe temelj je za razvoj slušne sposobnosti (Sam, 1998).

Proces slušanja se može proučavati kroz tri faze. Prva faza je uživanje u samom tonu. Prvi susret s glazbom ili pjesmom omogućuje recipijentu da doživi ton glazbe, ritam i ugođaj. Druga faza je negativna i odnosi se na asocijativno slušanje. To je način slušanja pri kojem slušatelj može zaključiti da je iskustvo glazbe značajno, što dovodi do intenzivnije asocijacije. Treća faza je faza intelektualnog slušanja. To je način slušanja pri kojem slušatelj može uočiti i razlikovati tempo, ritam i ostale glazbene elemente. Slušanje glazbe ne može se strogo podijeliti na ove tri faze jer se one međusobno isprepliću (Sam, 1998).

Na slici 2 Sam (1998: 47) vizualnom raščlambom prikazuje proces slušanja:

Slika 2: Vizualna raščlamba procesa slušanja (Sam, 1998: 47)

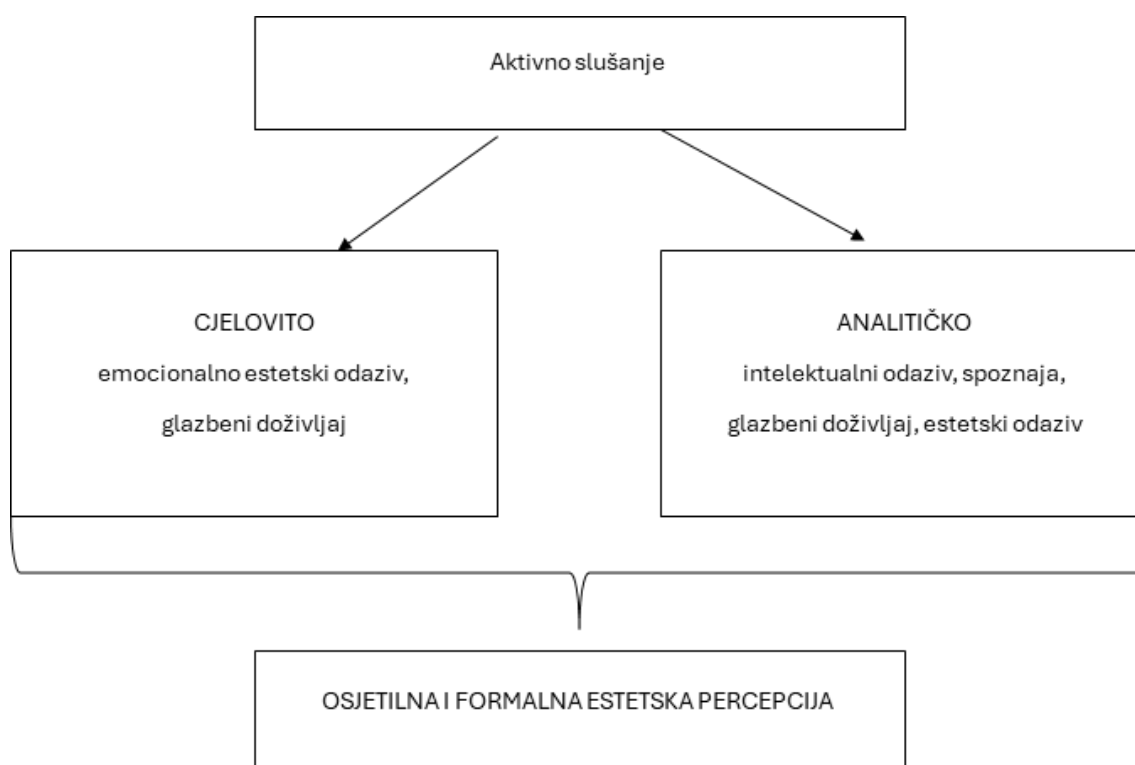
U raščlambi je prikazano da djetetovim aktivnostima pjevanja ili sviranja prethodi slušanje glazbe. Da bi se razvila glazbena osjetljivost, potrebno je razviti sposobnost razlikovanja različitih tonova, odnosno slušnu osjetljivost. Nakon toga, dijete glazbu koju sluša i način na koji ona utječe na njega može prikazati pokretom u ritmu. U obrazovnom procesu slušanje obuhvaća doživljaj, spoznaju i analizu. Sva tri elementa su međusobno povezana. Spoznaja se zasniva na glazbenom doživljaju, a doživljaj podržava analizu i spoznaju (Sam, 1998).

Postoje dvije osnovne kategorizacije slušanja glazbe to su aktivno i pasivno slušanje.

3.1. Aktivno slušanje glazbe

Aktivno slušanje podrazumijeva slušanje glazbe tijekom kojeg se kod slušatelja aktiviraju doživljaj i spoznaja. To uključuje intelektualni doživljaj (fokusiranost na specifične glazbene elemente), emocionalni doživljaj, tj. poticanje emocija poput uzbuđenja ili duševnog spokoja te fiziološku razinu koja uključuje izražavanje emocija kroz izraze lica, mimiku i pokrete (Sam, 1998).

Postoje dvije sadržajne mogućnosti aktivnoga slušanja prema Sam (1998:51), koje su prikazane u vizualnoj raščlambi na slici 3:

Slika 3: Vizualna raščlamba procesa aktivnog slušanja Sam (1998:50)

Cjelovito slušanje ima značajnu odgojnu ulogu jer slušatelja usmjerava na cjelokupno glazbeno djelo, što uključuje pažljivo praćenje svake glazbeno-izražajne komponente unutar njega. Ovakvo slušanje omogućuje dublji i sveobuhvatan glazbeni doživljaj, ključan kako za prvi susret s glazbom, tako i za svaki sljedeći. S druge strane, analitičko slušanje je suprotno

cjelovitom slušanju jer se fokusira na specifične glazbene detalje kao što su tempo, instrumenti ili dinamika (Sam, 1998).

Pod pojmom aktivnog slušanja, najčešće se podrazumijeva slušanje pjesmica, brojalica i drugih glazbenih djela s audio-playera ili s kazete, ali živa izvedba daje veći i jači doživljaj od snimke. Zbog toga je preferirano slušanje glazbe uživo jer se tako glazba osjeti cijelim tijelom i taj se osjećaj pohranjuje u mozgu te kada se glazba ponovno poslušava, mogu se ponovno probuditi osjećaji i iskustvo kao kada se slušala prvi put. Živa izvedba može biti instrumentalna, vokalna ili instrumentalno-vokalna (Gospodnetić, 2015).

- **Vokalna glazba**

Vokalna glazba je ona koja se izvodi ljudskim glasom. To može biti muški, ženski ili dječji. Ona igra važnu ulogu u predškolskom odgoju jer je ljudski glas djeci blizak, razumljiv i poznat. On ima posebnu ljepotu i izražajnost te je svojevrsno glazbalo koje nijedan drugi instrument ne može zamijeniti. Vokalna glazba ima značajnu ulogu kod mlađe djece jer su emocionalno vezani za blisku osobu pa se tijekom izvođenja vokalne glazbe povezuju s glasom te osobe. Na taj način doživljavaju tekst, ton i ritam kao jedinstvenu cjelinu, što im pomaže u razvoju glazbenih sposobnosti dok oslušuju i slušaju glazbene izraze i riječi (Sam, 1998).

- **Vokalna glazba uz instrumentalnu pratnju**

Vokalno-instrumentalna glazba kombinira glasove i instrumente. U predškolskim ustanovama, slušanje ove vrste glazbe uglavnom se odvija na dva načina. Prvi je korištenje audio tehnologije, dok je drugi neposredan susret s glazbom, koji je znatno učinkovitiji i poticajniji za djecu. Neposredan susret s glazbom može se ostvariti na nekoliko načina: odgajatelj može koristiti instrumente dok pjeva ili djeca mogu svirati ritmičke ili melodijske udaraljke dok zajedno pjevaju s odgajateljem. U većini predškolskih ustanova, odgajatelj često prati svoje pjevanje na glasoviru, što je najprikladniji i najugodniji način za djecu zbog karakteristika zvuka koje pruža glasovir (Sam, 1998).

- **Instrumentalna glazba**

Instrumentalna glazba je vrsta glazbe koja se izvodi isključivo na instrumentima, bez uključivanja ljudskog glasa. Ova vrsta glazbe može biti solistička, što znači da jedna osoba svira na jednom instrumentu; komorna u kojoj nekoliko instrumentalista surađuje ili orkestralna u kojoj veliki broj različitih instrumenata svira zajedno. Skupina instrumenata koja zajedno izvodi glazbu naziva se orkestar (Sam, 1998).

Instrumentalna glazba dijeli se na programnu i apsolutnu. U programnoj glazbi može se primijetiti karakter glazbe, ali ne i osjećaja. Takva glazba u sebi sadrži akustične pojave (cvrkut ptica, udar groma, topovi itd.) koje utječu na doživljaj skladbe i umanjuju kreativnost doživljaja skladbe. Primjer programnih skladbi su *Divlji jahač* i *Četiri godišnja doba*. Druga vrsta instrumentalne glazbe je apsolutna glazba. U apsolutnoj glazbi skladatelji ne nastoje oponašati vanjske događaje ili stanja koji nisu dio glazbenog izričaja. Pod pojam apsolutne glazbe ubrajaju se sonate, simfonije, gudački kvartet (Gospodnetić, 2015). “Samo je apsolutna glazba čista, apsolutna umjetnost tonova, za ono što ona ne može - ne može ni ne instrumentalna muzika” (Hanslick, 1977:15, prema Gospodnetić, 2015: 134). Iako danas sve više utjecaja ima komercijalna glazba, tekstovi takvih pjesama su nerazumljivi i neprimjereni, a melodija je preteška za dijete, što može izobličiti dječji glas pri izvođenju. Instrumentalne skladbe stvaraju ugodnu, poticajnu atmosferu i pobuđuju maštu i kreativnost. Posebna vrsta vokalno-instrumentalnih skladbi su uspavanke čiji sadržaj predstavlja simbol privrženog roditeljskog odnosa s djetetom. Wolfgang Amadeus Mozart, Johannes Brahms i Franz Schubert primjeri su skladatelja čije se skladbe zbog umirujućeg ugođaja mogu puštati u svrhu uspavlivanja djece i za vrijeme odmora. Neki od primjera takvih skladbi su: “Ples šećerne vile” i “Kineski ples” iz baleta “Orašar” Petra Iljiča Čajkovskog te stavci iz “Četiri godišnja doba” Antonija Vivaldija (Goran i Marić, 2013).

Gospodnetić (2015) naglašava da pri provođenju glazbene aktivnosti aktivnog slušanja treba paziti da glazba ne bi smjela trajati predugo, pa se obično biraju kraće skladbe. Iz duljih djela odabire se stavak koji traje otprilike jednu minutu, a prednost se daje veseloj glazbi koja potiče djecu na ples i pokret. Izvođenje aktivnosti slušanja ima svoj metodički tijek. Prije izvođenja aktivnosti, potrebno je da djeca dobiju upute od odgojitelja. Prije puštanja skladbe, odgojitelj djeci najavljuje da će slušati glazbu. Za vrijeme najave aktivnosti, odgojitelj ne govori naziv skladbe kako se ne bi utjecalo na dječji subjektivni doživljaj i tok

mašte i kreativnosti koji se događa tijekom slušanja. Primjeri rečenica koje odgojitelj može upotrijebiti za najavu su:

- „Čut ćete prekrasnu glazbu uz koju se može plesati ako to želite.”
- „Sada ćemo slušati nešto što sam ja voljela slušati dok sam bila mala.”
- „Pusti neka te glazba nosi.”
- „Slušaj glazbu i pleši onako kakva je glazba.“
- “Slobodno se vrtite, možete po čitavoj sobi.”
- “Možete plesati onako kako vam glazba priča priču.”
- „Sad ako želite možete plesati, a ako želite možete samo slušati, ali čujte što vam glazba priča, jer svakome sigurno neće isto ispričati.”
- „Neka glazba uđe u vaše ručice, prstiće, nožice, srce, kosu, uši, tijelo...”
- “Glazba vam priča priču, a vi plešite s njom.“

Nakon najave, odgojitelj pali glazbu, a djeca je slušaju. Goran i Marić (2013) ističu stav Lorisa Malaguzzija da djeca imaju stotinu izražajnih jezika, stoga za vrijeme slušanja glazbe djeca imaju slobodu izražavati se birajući jednog od njih. Ako osjete potrebu, mogu plesati i kretati se prostorom (Gospodnetić, 2015). “Djeca vrtičke dobi najčešće plešu dok slušaju glazbu. To je senzomotoričko slušanje koje se temelji na činjenici da nijedan drugi osjet ne prodire tako duboko u druga osjetna područja kao što se to događa pri slušanju glazbe, pri čemu je cijeli senzorijski zahvaćen rezonancijom što se izražava različitim više ili manje vidljivim pokretima” (Rojko, 20004: 142, prema Gospodnetić, 2015: 122). Djeca će pokretom trenutno pokazati da su rado prihvatila glazbu koja im je puštena (Sam, 1998). Tijekom slušanja glazbe spajaju se intelekt i osjećaj te se međusobno nadopunjuju (Gospodnetić, 2015). Nakon slušanja skladbe, odgojitelj može djecu pozvati u druge centre aktivnosti da svoje dojmove izraze u likovnom ili nekom drugom centru (Goran i Marić, 2013).

Da bi se tijekom izvođenja aktivnosti izbjegla buka koja bi mogla nadjačati zvuk glazbe, tijekom aktivnosti aktivnog slušanja, ne upotrebljavaju se udaraljke. Aktivnost se ponavlja oko četiri do osam puta. Može se ponoviti i manje od četiri puta ako djeca ne pokažu zainteresiranost ili više od osam puta ako budu zainteresirani (Gospodnetić, 2015). Broj ponavljanja nije uvjetovan, ali na trajanje aktivnosti može se utjecati mijenjanjem metodičkog pristupa unutar aktivnosti. Za vrijeme prvog slušanja, određuje se samo ugođaj skladbe. Kasnijim slušanjima određuju se tempo, dinamika, glazbeni oblik te se imenuju

instrumenti koji se čuju (Dobrota, 2012). Ponavljanje glazbenog djela je zanimljivo ako se provodi kroz igru, pokretom ili plesom, likovno izražavanje, kroz scensko izražavanje, koristeći lutke, udaraljke, šuškalice itd. U vrtiću se slušanje glazbe može integrirati u druge aktivnosti. Dijete se može izražavati glumom, pjevanjem, dramatizacijom, ritmičkim igrama, crtanjem, slikanjem, modeliranjem, građenjem, izrađivanjem predmeta i lutki dok u pozadini svira glazba koja u njemu budi kreativnost, maštu te budi njegove emocije i potiče ga da bude aktivan i igra se (Goran i Marić, 2013).

Primjeri skladbi za aktivnost slušanja (Gospodnetić, 2011):

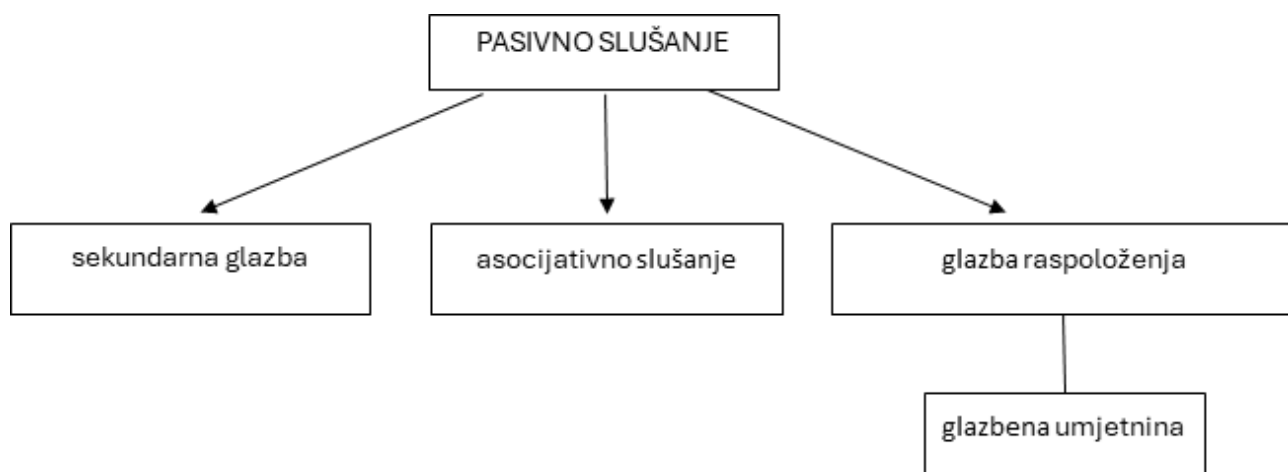
1. Bedřich Smetana: Vltava (uvod i tema)
2. Camille Saint-Saëns: Karneval životinja (Lav, Slon, Akvarij, Kornjača, Fosili, Labud...)
3. Claude Debussy: Mjesečina (Clair de lune)
4. Claude Daquin: Kukavica
5. Dora Pejačević: Minijature za glasovir: Život cvijeća – op. 19, Sjećanje – op. 24
6. Ivo Lhotka Kalinski: Stari dalmatinski plesovi (po izboru iz ciklusa)
7. Jacques Offenbach: Can-can iz operete Orfej u podzemlju
8. Johann Strauss: Valceri i polke (prema izboru)
9. Johannes Brahms: Mađarski ples u g-molu (ostali po izboru)
10. Ludwig van Beethoven: Pjesme za djecu (Sumrak i Ptičja tuga)
11. Robert Schumann: Dječji prizori (Sanjarenje, O stranim zemljama i ljudima, Uz kamin i druge)
12. Sergej Prokofjev: Peća i vuk (dijelovi iz simfonijske bajke)

3.2. Pasivno slušanje glazbe

Pasivna glazba je kao “slušanje glazbe iza kulise, nesvjesno upravljanje pažnje”, njom utječemo na glazbeni ukus djece zbog čega glazba koja se pušta treba biti kvalitetna. U vrtiću, pasivno slušanje se primjenjuje tijekom tjelesne i zdravstvene kulture, pričanja priča, izvođenja predstava, lutkarskih kazališta, dramskih improvizacija i drugih oblika scenskih nastupa. Pasivno slušanje treba biti metodički planirano, kao i aktivno slušanje, no budući da glazba nije u središtu pažnje, ne smatra se glazbenom aktivnošću (Gospodnetić, 2015).

Pasivno slušanje ne uključuje emocionalno ili intelektualno doživljavanje glazbe. Ovakva vrsta slušanja pruža ugodu i određeno raspoloženje. Slično asocijativnom slušanju, slušatelju se pojavljuju osobne asocijacije i često se usredotočuje na vlastite misli i doživljaje (Sam, 1998).

Na slici 4. prikazuje se vizualna raščlamba pasivnog slušanja autorice Sam (1998:50):

Slika 4: vizualna raščlamba procesa pasivnog slušanja (Sam, 1998:50)

Ovim prikazom autorica naglašava važnost pasivnog slušanja koje je često poželjno u svakodnevnim aktivnostima u vrtićima zbog raznolikosti doživljaja glazbe. Kroz asocijativno slušanje potičemo djecu da uz glazbu zamišljaju i prisjećaju se događaja, često preusmjeravajući pažnju s same glazbe na druge aktivnosti (Sam, 1998).

Gospodnetić (2011) navodi primjere skladbi koje se mogu puštati u vrtiću za različite aktivnosti ili doba dana.

1. Primjeri skladbi koje se mogu puštati pri dolasku i odlasku djece iz vrtića:

- Antonio Vivaldi: „Četiri godišnja doba – Proljeće“
- George Friedrich Handel: „Water Music“

- Wolfgang Amadeus Mozart: „Mala noćna muzika (3. stavak)“
- Petar Iljič Čajkovski: „Ples šećerne vile“

2. Skladbe koje mogu poslužiti kao uspavanke:

- Samuel Barber: „Adagio za gudače“
- Frederic Chopin: „Nocturne, op.9, no.2“
- Franz Schubert: „Ave Maria“
- Camille Saint-Saens: „Karnevala Životinja – Labud“

3. Skladbe za puštanje nakon buđenja djece:

- Edvard Grieg: "Peer Gynt - Morning Mood" (Jutro)
- Johann Strauss: „Na lijepom plavom Dunavu“
- Henry Purcell: „Rondeau“ Johann Sebastian Bach: „5. Brandenburški koncert u D-duru“
- Frederic Chopin: „Prelude, op.28, no.15“

4. Skladbe koje se mogu puštati za vrijeme pospremanja sobe:

- Nikolai Rimsky-Korsakov: „Bumbarov let“
- Wolfgang Amadeus Mozart: „Mala noćna muzika – 1. stavak“
- P. I. Čajkovski: „Valcer“ iz baleta Labuđe jezero
- Robert Schuman: „Divlji jahač“

4. Glazbene sposobnosti djece

Razvoj glazbenih sposobnosti djece započinje rano, u obiteljskom i predškolskom okruženju, slušanjem različitih podražaja koji ih okružuju. Glazbene sposobnosti uključuju naslijeđene biološke kapacitete za prepoznavanje i reprodukciju zvukova i njihovih kombinacija. Iako sva djeca dolaze na svijet s određenim glazbenim sklonostima, okruženje ima ključnu ulogu u razvoju uspješnih glazbenih vještina. Odgajateljice u predškolskim ustanovama igraju važnu ulogu u uvođenju djece u svijet glazbe te utječu na njihov interes kroz različite glazbene aktivnosti (Goran i Marić, 2013).

Tri ključna preduvjeta za unaprjeđenje glazbenih potencijala su muzikalnost djeteta, postojeće glazbene sposobnosti te glazbena inteligencija. Muzikalnost obuhvaća osjetljivost djeteta na glazbu, estetsku i emocionalnu vrijednost glazbe te njezine izražajne karakteristike. Stečene glazbene sposobnosti djeteta nastaju kroz formalno ili neformalno izlaganje glazbi, dok glazbena inteligencija podrazumijeva kompleksne kognitivne operacije koje omogućuju obradu glazbenih obrazaca. Razvoj dječjih glazbenih sposobnosti važan je i ovisi o naslijeđu, obiteljskom okruženju, motivaciji i dječjem interesu. Djeca pokazuju interes za glazbu već u ranoj dobi, a prva reakcija na glazbu javlja se već u dobi od četiri do šest mjeseci, izražavajući osjećaj zadovoljstva i tjelesne ugone. Kroz predškolsko razdoblje, djeca razvijaju sklonost prema glazbenim zvucima koji se kasnije manifestiraju u govoru i pjevanju. Razvoj melodijskih i ritmičkih sposobnosti značajno napreduje između šeste i devete godine života. Važnost odgoja i okoline u poticanju glazbenog razvoja djece naglašava se kao ključna za formiranje njihovih glazbenih potencijala (Goran i Marić, 2013).

Manasteriotti (1981: 2-4, prema Goran i Marić, 2013: 15) tvrdi da su “znanosti našeg vremena pokazale da su granice odgojnog djelovanja muzike znatno veće nego što se prije smatralo te da je dokazano da se sva djeca rađaju s nekim muzičkim sklonostima. Na razvoj sposobnosti najviše utječe sredina u kojoj dijete živi, a osobito njegova vlastita aktivnost”. Rana i predškolska dob je najprikladnije razdoblje za početak razvoja glazbenih sposobnosti. U glazbene sposobnosti spadaju posebne sposobnosti kao što su senzibilitet za različite visine tonova, pamćenje i ponavljanje melodije, sposobnost uočavanja različitog trajanja tonova, senzibilitet za ritam, metar, glasnoću i boju zvuka. Osim ovih sposobnosti, u školskoj dobi će se razviti i druge sposobnosti kao što su osjećaj za harmoniju, glazbeni oblik i uočavanje estetskih svojstava slušane glazbe. Razvojna područja koja se unaprjeđuju kada se glazba uključi u život djeteta su (Goran i Marić, 2013):

- Intelektualni razvoj – Glazba potiče razvoj govora. Dijete se igra riječima na muzikalan način što mu pomaže da bogati svoj rječnik te proširuje spoznaje o sebi i svijetu koji ga okružuje. Slušanjem riječi i tekstova te njihovim pamćenjem i ponavljanjem, dijete će uz pamćenje razvijati pažnju, pozornost i strpljivost.
- Emocionalni razvoj – Slušanje kvalitetne i vesele glazbe potiče dječju radost, radoznalost i budi želju za igrom. Za razliku od vesele glazbe, zvukovi koji su neugodni mogu izazvati suprotne reakcije kod djeteta te stvoriti osjećaj nelagode. Mirna, tiha i lagana glazba će dijete umiriti i utješiti, a ponekad i uspavati. Glazba se, prema Nikolić (2018), može shvatiti kao simbol emocija koje se slušajući glazbu proživljavaju, a može poslužiti i kao vrsta afirmacija kojima se razvijaju samopouzdanje i pozitivna slika o sebi.
- Socijalni razvoj – Djeca od rođenja preko glazbe uspostavljaju kontakt sa svojim roditeljima i bliskim osobama. Igrajući se s njima, slušajući ih kako pjevaju, ali i zajedničkim pjevanjem, stvara se veza između djeteta i druge osobe što pozitivno utječe na osjećaj privrženosti i zajedništva. Razvija se i osjećaj pripadnosti, ljubav prema glazbi, potiče se aktivno sudjelovanje i razvoj vještina kao su konstruktivno rješavanje problema i pregovaranje.
- Tjelesni razvoj – Glazba svojim ritmom može potaknuti dijete na pokret ili ples. Pokret utječe na razvoj motorike djece - razvijaju se koordinacija, govorni aparat, a korištenjem dodatnih alata kao što su udaraljke, lutke i marame, razvija se fina motorika.

U tablici 1 prikazan je razvoj doživljavanja i usvajanja glazbe u sedam faza koje se dijele s obzirom na dob i važne karakteristike koje obilježavaju određenu fazu: (Starc i sur. 2003, prema Goran i marić, 2013)

Tablica 1: Razvojne faze razvoja glazbenih sposobnosti (Starc i sur. 2003, prema Goran i marić, 2013)

DOB	FUNKCIJA	MANIFESTACIJE
FAZA SLUŠANJA		
0-1 mj.	reagiranje na zvuk	žmirkanje, podrhtavanje
1 mj.	reagiranje na zvuk	“akustička fiksacija”
3 mj.	lociranje zvuka	okretanje glave prema zvuku
4-6 mj.	diferenciranje slušnih podražaja početak aktivne recepcije glazbe	veća osjetljivost na tonove nego na govor sluša pažljivo, pokazuje znakove zadovoljstva, pokreće se na zvuk cijelim tijelom
FAZA MOTORIČKE REAKCIJE NA GLAZBU		
6 mj.	početak izravnog oponašanja	pokušaji glazbene reprodukcije
6-9 mj.	gukanje kao odgovor na glazbu (izravno)	reprodukcija promjena u visini tona ili ritma
FAZA PRVE GLAZBENE REAKCIJE		
9 mj.	“glazbeno brbljanje” diferencirano reagiranje	pokušaji glazbene reprodukcije
12-18 mj.	porast broja motoričkih reakcija na glazbu	razne reakcije ugone ili neugode na razne vrste glazbe
18 mj.	početak usklađivanja pokreta i glazbe	
FAZA PRAVE GLAZBENE REAKCIJE		

18-24 mj.	spontano pjevanje	pjevanje bez riječi (mali intervali), oponašanje teksta, oponašanje nekoliko taktova melodije
2-3 god.	rivalitet spontanog pjevanja i oponašanja poznatih melodijskih sekvenca	
3 god.	porast glazbenog interesa; povećava se usklađenost pokreta s glazbom; povećava se količina pjevanja po glazbenom modelu na račun spontanog pjevanja; uspješno oponašanje ritma i melodije u 50% djece	pozorno slušanje, koncentracija na glazbene sadržaje
FAZA IMAGINATIVNE PJESME		
3-4 god.	pjevanje raznovrsnih pjesama, često izmišljanje ili sastavljanje od dijelova poznatih pjesama; melodijski su inventivne, ritmički skromne	
FAZA RAZVOJA RITMA		
5-6 god.	dvostruko se poboljšava sposobnost održavanja ritma ; teškoće: ne mogu prilagoditi pokrete promjenama tempa, greške u intervalima, slučajno transponiranje u drugi tonalitet; još ne razlikuju: riječ, ritam, visinu tona	
FAZA STABILIZACIJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI		
6-9 god.	nagli razvoj melodičkih i ritmičkih vidova glazbene sposobnosti; u skladu s razvojem nastanka pojmova (u kognitivnom području) nastaju i glazbeni pojmovi: ritmički, melodijski, harmonijski i pojmovi o glazbenoj formi; percepcija i razumijevanje glazbe olakšani su usvajanjem pojmova: trajanje, tempo takt, melodijsko kretanje i tonalitet	

Sedam faza koje su prikazane u tablici su: faza slušanja, faza motoričke reakcije na glazbu, faza prve glazbene reakcije, faza prave glazbene reakcije, faza imaginativne pjesme, faza razvoja ritma i faza stabilizacije glazbenih sposobnosti. U prvoj fazi dijete lako locira zvuk i na njega reagira što se očituje u reakcijama poput žmirkanja, okretanja glave prema

zvuku i slično. Dijete već u ovoj fazi ima sposobnost pozornog slušanja zvukova te se pokreće cijelim tijelom kada čuje zvuk. Sljedeća faza započinje sa šest mjeseci, u ovoj fazi dijete pokušava reproducirati ono što čuje, uglavnom gugutanjem. Treća faza započinje u 9. mjesecu. Dijete u ovoj fazi započinje usklađivati pokret i glazbu, a započinju i reakcije ugone ili nelagode ovisno o vrsti zvuka kojega čuje. U fazi prave glazbene reakcije dijete započinje spontano pjevati, povećava mu se interes za slušanje glazbe, oponaša ritam i melodiju te pažljivo sluša glazbene sadržaje. Djeca od 3 do 4 godine ulaze u fazu imaginativne pjesme u kojoj pjevaju različite pjesme, ali i izmišljaju svoje. U fazi razvoja ritma poboljšava se sposobnost održavanja ritma, ali dolazi do greški prilikom promjene u tempu. Dijete predškolske dobi u fazi je stabilizacije glazbenih sposobnosti u kojoj dolazi do naglog razvoja glazbenih sposobnosti, a nastaju i glazbeni pojmovi poput ritmičkih, melodijskih, harmoničnih (tempo, takt, tonalitet i drugo).

5. Zaključak

Glazba je jedna od umjetnosti koja ima mnogo funkcija, a među njima su fizička, kognitivna, društvena i emocionalna. Slušanje glazbe između ostaloga služi za opuštanje, zabavljanje i iskazivanje identiteta. Glazba je djeci od svih umjetnosti najdostupnija te je djeca rado slušaju i rado sudjeluju u glazbenim aktivnostima. Slušanje glazbe pridonosi cjelovitom razvoju djeteta, a ima i utjecaj na stvaranje ugodnog i pozitivnog ugođaja. Razvijanjem glazbenih kompetencija potiče se ostvarivanje emocionalne, tjelesne, osobne; obrazovne i socijalne dobrobiti koje su navedene u Nacionalnom kurikulumu ranog i predškolskog odgoja (2014). U njemu se ističe i prihvaćanje djeteta kao cjelovitog bića što je prvi korak prema cjelovitom dječjem razvoju.

Djeca kroz igru upoznaju svijet. Glazbene aktivnosti slušanja primjer su prakse koje djeci omogućuju cjelovit razvoj kroz igru. Poželjno je da te aktivnosti nisu natjecateljskog karaktera jer se tako povećavaju šanse da više djece sudjeluje u njima. Prilikom provedbe aktivnosti treba uzeti u obzir razvojne faze djeteta. U radu s djecom rane i predškolske dobi provode glazbene aktivnosti poput igara s pjevanjem, brojalica, izvođenja pjesama, slušanja glazbe, sviranja i poticanja dječjeg glazbenog stvaralaštva. Svaka od njih u sebi ima element slušanja. Tijekom provedbe aktivnosti slušanja, potrebno je pobrinuti se da djeca ne koriste udaraljke kako bi se izbjegla buka koja može omesti aktivnost. Djeca glazba može potaknuti na ples ili neku drugu vrstu izražavanja što se treba poticati, a ne sprječavati.

Uloga odgojitelja je da osigura prostorno-materijalno okružje u kojem će se djeca potaknuti na istraživanje svojih potencijala. Osim toga, bitno je da odgojitelj osigura materijale poput instrumenata iz Orffova instrumentarija, uređaja za slušanje glazbe itd.

LITERTURA

1. Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2016) *Zašto volimo ono što slušamo. Glazbeno-pedagoški i psihologijski aspekti glazbenih preferencija*. Filozofski fakultet Split.
2. Dobrota, S. (2012). *Uvod u suvremenu glazbenu pedagogiju*. Filozofski fakultet u Splitu
3. Goran, Lj. i Marić, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
4. Gospodnetić, H. (2015) *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Mali profesor.
5. Gospodnetić, H. (2011). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Skripta za studente predškolskog odgoja Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, Čakovcu i Petrinji.
6. Herzog, J., Bačlija Sušić, B. i Županić Benić, M. (2018). Samoprocjena profesionalnih kompetencija studenata ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u provođenju likovnih i glazbenih aktivnosti s djecom. *Nova prisutnost*, XVI (3), 579-592. <https://doi.org/10.31192/np.16.3.10>
7. Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica: snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić
8. Majsec Vrbanić, V. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo-poticanje glazbom*. Zagreb. Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži „Ruke“.
9. Mendeš, B., Dobrota, S. (2023) Glazba u kurikulumu ranoga i predškolskog odgoja. *Croatian Journal of Elementary Education*, 25(2), 639-671. <https://doi.org/10.15516/cje.v25i2.4738>
10. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa <https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>
11. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. Napredak: *Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 159(1-2), 139-158.
12. *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece* (1991). Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture, Zagreb. Preuzeto s: https://www.maliprijatelji.com.hr/images/akti/Programsko_usmjerenje_odgoja_i_obrazovanja_predskolske_djece.pdf

13. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera
14. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa, d.o.o.
15. Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum - rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor, 2001
16. Šmit, Marija Blanka (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb

SAŽETAK

Glazba je dio života svih ljudi. Ona je dio ljudske svakodnevice koju uljepšava. Ima fizičku, kognitivnu, društvenu i emocionalnu funkciju te ljudi uz pomoć glazbe mogu iskazati svoje stavove te pomaže ljudima da se lakše suoče s određenim trenucima. Glazba je dio djetinjstva te prati djecu tijekom njihova odrastanja.

Glazbene aktivnosti poput slušanja pozitivno utječu na cjeloviti razvoj djeteta. Slušanje glazbe pozitivno utječe na intelektualni, emocionalni, socijalni i tjelesni razvoj. Ono utječe na bogaćenje rječnika, razvija se pažnja, strpljivost, potiče se znatiželja, razvija se osjećaj zajedništva i ljubavi. Djeca se uče konstruktivno rješavati probleme, pregovarati, razvijaju koordinaciju, govorni aparat. Glazba potiče na pokret kojim se razvija gruba motorika, a korištenjem dodatnih materijala kao što su lutke, instrumenti i slično, potiče se razvoj fine motorike.

Slušanje glazbe pozitivno utječe na razvoj kompetencija kao što su: komunikacija na materinskom jeziku, komunikacija na stranim jezicima, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje.

Ključne riječi: glazba, glazbene aktivnosti, slušanje glazbe, razvoj djeteta, kompetencije, dobrobiti

SUMMARY

Music is a part of everyone's life. It is a part of everyday life and makes it more beautiful. It has a physical, cognitive, social and emotional function, and with the help of music, people can express their views and help people face certain moments more easily. Music is a part of childhood and accompanies children during their growing up.

Musical activities such as listening positively affect a child's overall development. Listening to music has a positive effect on intellectual, emotional, social and physical development. It affects vocabulary enrichment, develops attention, patience, stimulates curiosity, develops a sense of community and love. Children learn how to solve problems constructively, how to negotiate, they develop coordination and speech apparatus. Music encourages movement, which develops gross motor skills, and the use of additional materials such as dolls, instruments, etc., encourages the development of fine motor skills.

Listening to music positively affects the development of competences such as: communication in the mother tongue, communication in foreign languages, digital competence, learning how to learn, social and civic competence, initiative and entrepreneurship, and cultural awareness and expression.

Key words: music, musical activities, listening to music, child development, benefit

PRILOZI

Slika 1: Primjer pjesme “Ulazi jesen u selo” za aktivnost sviranja (Goran i Marić, 2013)

Slika 2: Vizualna raščlamba procesa slušanja (Sam, 1998: 47)

Slika 3: Vizualna raščlamba procesa aktivnog slušanja Sam (1998:50)

Slika 4: Vizualna raščlamba procesa pasivnog slušanja Sam (1998:50)

Tablica 1: Razvojne faze razvoja glazbenih sposobnosti (Starč i sur. 2003, prema Goran i Marić, 2013)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Lucija Barbir, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/CELANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 27. 8. 2024.

Potpis

Lucija Barbir

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: LUCIJA BARBIR

Naslov rada: SLUŠANJE GLAZBE U KONTEKSTU

Znanstveno područje i polje: CJELOVITOG RAZVOJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI
DRUŠTVENE ZNANOSTI, GLAZBENI ODGOVOR I
OBRAZOVANJE

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
SNJEŽANA DOBROTA, prof. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
X

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
doc. dr. sc. Marijo Krnić
Danijele Petrušić, dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 27.8.2024.

Potpis studenta/studentice: Lucija Barbir

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.